

Kommittémotion

Motion till riksdagen 2015/16:83

av Christina Höj Larsen m.fl. (V)

Barnperspektiv i asylprocessen

1 Innehåll

1	Innehåll	1
2	Förslag till riksdagsbeslut	1
3	Inledning	2
4	Barnkonventionen måste göras till svensk lag	3
5	Barnrelaterad landinformation i asylärenden	3
6	Särskild utredningsmetodik för barn	3
7	Familjeåterförening	3
7.1	Barns rätt till familjeåterförening	4
8	Lagkollision mellan LVU och UtIL	4
9	Gör skolan till en frizon	5
10	Åldersbedömningar av barn	5

2 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen snarast bör återkomma till riksdagen med ett förslag om att göra barnkonventionen till svensk lag och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen i regleringsbrev bör ålägga Migrationsverket att i barns asylärenden använda landinformation som särskilt handlar om förföljelse av barn och tillkännager detta för regeringen.

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör uppdra åt Migrationsverket att utarbeta riktlinjer för utredningen och bedömningen av barns asylskäl och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ta initiativ för att göra det möjligt för vårdnadshavare med permanent uppehållstillstånd att i Sverige lämna in ansökan om familjeåterförening å sina barns vägnar och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en översyn av gällande lagstiftning bör göras i syfte att komma till rätta med barns bristande processbehörighet i anknytningsärenden och möjliggöra för barn att via juridiskt ombud driva process för familjeåterförening och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en förändring av lagen om vård av unga bör genomföras så att en utvisning av den som är tvångsomhändertagen med stöd av lagen förutsätter godkännande av socialnämnden och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med ett förslag om ändring av polislagen med innebörden att polisen inte ska få eftersöka barn som ska avvisas eller utvisas i eller på väg till och från skolan, förskolan eller vårdinrättning och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen måste försäkra sig om att Migrationsverket upprättar rutiner i enlighet med Socialstyrelsens rekommendationer som inte frångås och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att besvärsmöjlighet över beslut om åldersbestämning bör införas i utlänningslagen och tillkännager detta för regeringen.

3 Inledning

Hälften av världens 60 miljoner människor på flykt är barn. Senaste året har vi därför sett allt fler barn söka sig till Europa och Sverige. Regeringen har gjort förbättringar i flyktingmottagandet för ensamkommande barn och ungdomar, men själva bedömningen av barns asylansökningar har inte uppmärksamats lika mycket. I det följande redogör vi för förslag som förbättrar rättsläget för barn i den svenska asylprocessen.

4 Barnkonventionen måste göras till svensk lag

Det är av största vikt för asylsökande barn och andra barn som ansöker om uppehållstillstånd att barnkonventionen inkorporeras och därmed görs direkt tillämplig

hos svenska domstolar och myndigheter. Så länge barnkonventionen inte gäller som svensk lag blir konsekvensen att barnkonventionen inte får företräde vid konflikt med andra lagar. Den tidigare regeringen har beslutat att låta en utredare analysera för- och nackdelar med att inkorporera barnkonventionen med svensk rätt, men vi ser ingen anledning att dröja då Barnkommittén studerade samma frågor redan på 1990-talet och en kartläggning av hur svensk rätt överensstämmer med barnkonventionen gjordes 2011. Vänsterpartiet menar att detta räcker som underlag. Regeringen meddelade i februari att man ”räknar med” att lägga fram förslag till ny lag. Vänsterpartiet anser att det är viktigt att denna process inte får dra ut på tiden. Regeringen bör snarast återkomma till riksdagen med ett förslag om att göra barnkonventionen till svensk lag. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

5 Barnrelaterad landinformation i asylärenden

Kunskapen om barnrelaterad förföljelse är bristfällig. Migrationsverket använder barnspecifik landinformation i mycket begränsad omfattning. Också hos ombuden finns kunskapsbrister i detta avseende. Av central betydelse är här förutom flyktingkonventionen också barnkonventionen. FN:s flyktingkommissariat har också utfärdat riktlinjer för asylprocessen för ensamkommande barn som innehåller vägledning beträffande barnrelaterad förföljelse. Regeringen bör i regleringsbrev ålägga Migrationsverket att i barns asylärenden använda landinformation som särskilt handlar om förföljelse av barn. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

6 Särskild utredningsmetodik för barn

Det är väsentligt att det finns personal utbildad i utredningsmetodik för barn. Det krävs t.ex. särskilda kunskaper för att kunna bedöma barns subjektiva fruktan för förföljelse. Regeringen bör uppdraga åt Migrationsverket att utarbeta särskilda riktlinjer för utredning och bedömning av barns asylskäl. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

7 Familjeåterförening

Migrationsverket har i september 2013 genom ett rättsligt ställningstagande förklarat att syrier som flytt till Sverige ska få permanent uppehållstillstånd. Det är ett välkommet beslut som ger dessa flyktingar möjlighet att ansöka om familjeåterförening. För att inte denna process ska bli onödigt krånglig behöver det nu införas en möjlighet för den anhöriga i Sverige att här lämna in ansökan för sin familj. Det är inte rimligt att barn ska behöva ta sig till en ambassad i ett annat land för att kunna återförenas med föräldrar i

Sverige. Regeringen bör därför ta initiativ för att göra det möjligt för vårdnadshavare med permanent uppehållstillstånd att i Sverige lämna in ansökan om familjeåterförening å sina barns vägnar. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

7.1 Barns rätt till familjeåterförening

I Sverige finns det i dag inte möjlighet för barn att starta en juridisk process som syftar till att återförenas med sin familj – barnet saknar i enlighet med svensk lagstiftning processbehörighet. Detta trots att människor som har kommit ifrån sina anhöriga i spåren av krig och konflikter har rätt att återförenas enligt internationell rätt. Det måste ses som en allvarlig brist i svensk lagstiftning. Att barn i Sverige inte har någon rätt att sätta igång en process för familjeåterförening, innebär att barnet måste ha föräldrar eller annan ”särskilt utsedd” person, som kan bekräfta barnets ansökan för att den ska kunna prövas. Frågan som då måste ställas är: vad gör vi i fall där en ställföreträdare inte (längre) finns? Eller om det inte går att bevisa att någon är ställföreträdare?

Identitetshandlingar från exempelvis Afghanistan och Somalia anses ha lågt bevisvärde och gör det i stort sett omöjligt att kunna bevisa att man är barnets ställföreträdare.

I dag är svaret att om ställföreträdare saknas – eller om det inte går att bevisa vem som är ställföreträdare – kommer barnets ansökan inte att prövas. Det är många barn som drabbas. Ett sätt att komma till rätta med missförhållandena i svensk lagstiftning, vore att göra det möjligt för barn att ansöka om familjeåterförening via juridiskt ombud. En översyn av gällande lagstiftning bör göras i syfte att komma till rätta med barns bristande processbehörighet i anknytningsärenden och möjliggöra för barn att via juridiskt ombud driva process för familjeåterförening. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

8 Lagkollision mellan LVU och UtlL

Genom propositionen 1996/97:25 Svensk migrationspolitik i globalt perspektiv, genomfördes en förändring i lagen om vård av unga (LVU), som innebar att utlänningslagen alltid går före vid en lagkollision med LVU. I flera fall har beslut fattats om att utvisa barn som tvångsomhändertagits tillsammans med de föräldrar som förvaltningsrätten konstaterat saknar förmåga att tillgodose barnets behov. En förändring av lagen om vård av unga bör genomföras så att en utvisning av den som är tvångsomhändertagen med stöd av lagen förutsätter godkännande av socialnämnden. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

9 Gör skolan till en frizon

I och med den ändring av skollagen som trädde i kraft den 1 juli 2013 har barn till papperslösa rätt att gå i skolan. Det är en välkommen förändring. Samtidigt finns en risk att de berörda barnen och deras föräldrar inte vågar utnyttja rätten till utbildning av rädsla för ett gripande i eller på väg till eller från skolan. Det finns också en risk att polisen skuggar barnen på väg från skolan eller förskolan för att spåra föräldrarna. För att rätten till utbildning ska gälla alla barn, inte bara i teorin utan även i praktiken, måste skolan bli en frizon där polisen inte griper barn till papperslösa. Detta gäller även vid situationer där barn nyttjar sin rätt till vård. Regeringen bör därför återkomma till riksdagen med ett förslag om en ändring av polislagen med innebörden att polisen inte ska få eftersöka barn som ska avvisas eller utvisas i eller på väg till och från skolan, förskolan eller vårdinrättning. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

10 Åldersbedömningar av barn

Frågan om huruvida en asylsökande har fyllt 18 år eller ej kan få långtgående rättsverkningar i asylprocessen och för mottagandet. Asylsökande barn har t.ex. rätt till fullständig sjukvård och får inte skickas tillbaka till hemlandet utan att någon tar emot dem. För ensamkommande barn gäller bl.a. att god man ska förordnas för dem, att de placeras i familjehem eller ungdomshem med stöd av vuxna, att deras asylärenden behandlas med förtur. Eftersom regeringen och Miljöpartiet har genomfört en lagändring som gör att barn kan beviljas uppehållstillstånd p.g.a. särskilt ömmande omständigheter, blir det än viktigare att åldersbedömningar, som görs av myndigheterna och som avviker från vad barnet uppger, omgärdas med starka rättssäkerhetsgarantier.

De åldersbedömningar av barn som nu görs av Migrationsverket lider av allvarliga rättssäkerhetsbrister. Ibland genomför Migrationsverket medicinska åldersutredningar, men då tar man otillräcklig hänsyn till de stora felmarginaler som gäller för sådana undersökningar och att de skapats för att mäta fysisk mognad, inte för att fastställa födelsedatum, vilket är en helt annan sak. Inte heller kompletteras dessa röntgenundersökningar med en åldersutredning av barnläkare med bl.a. upptagning av uppgifter om barnets bakgrund och utveckling och värderingar av längd, vikt, psykomotorisk och somatisk utveckling.

Socialstyrelsen har efter diskussioner med Migrationsverket kommit med rekommendationer avseende medicinsk åldersbedömning av barn i övre tonåren. Dessa rekommendationer har inte följts och i strid med Socialstyrelsens rekommendationer har Migrationsverket fortsatt att göra egna åldersbedömningar av ensamkommande barn, med hjälp av skelettröntgen. Detta är oacceptabelt. Regeringen måste försäkra sig om att

Migrationsverket upprättar rutiner i enlighet med Socialstyrelsens rekommendationer som inte frångås. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Härutöver har Socialstyrelsen framfört att beslut om förändring av ålder bör ske på ett rättssäkert sätt i form av ett formellt beslut med besvärshänvisning, något som UNHCR, Unicef och Europarådet kräver. Med tanke på de utomordentligt stora rättsverkningar ett beslut om förändring av ålder medför, bör ett sådant beslut kunna överklagas särskilt och en ändring med sådan innebörd genomföras i utlänningslagen. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Christina Höj Larsen (V)

Ulla Andersson (V)

Ali Esbati (V)

Wiwi-Anne Johansson (V)

Daniel Riazat (V)

Daniel Sestrajcic (V)